

Viktoriin

Noorem vanuseaste
4.–6. klass

DIGI-
KORISTUS-
NÄDAL **2023**

NOOREM VANUSEASTE (4.-6. KLASS)

Liikumisharjutusena mängimine ilma arvutita:

- Õpilased võtavad üksteise selja taha nõ haneritta.
- Lepitakse kokku, kumb pool (parem-vasak) on variant A ja kumb variant B vastus.
- Õpetaja seisab rea ees, esitades küsimuse ja kaks vastusevarianti - ühe õige ja ühe vale (valides ise ühe vale variandi kolmest võimalikust).
- Õpilane astub vastavalt sellele poole, mida arvab õigeks. Näiteks A variant paremale, B variant vasakule. Õpetaja ütleb, kumb vastusevariant oli õige.
- Järgmise küsimuse jaoks astutakse keskele tagasi.

Kahootis mängimine:

Kahooti veebikeskkonnas mängimiseks on vajalik, et mängujuhil (õpetajal) oleks enda arvuti või nutiseade ning mängu lahendajatel oleks samuti arvuti või nutiseade, mida nad saavad vastamiseks kasutada, kas siis individuaalselt või gruppides. Kahooti põhjalikuma video kasutusjuhendi leiab näiteks [siit](#). Iga vastuse jaoks on Kahooti veebikeskkonnas vastamiseks 30 sekundit aega.

[Link Kahooti veebis](#)

1. Milline neist on sinu digitaalne jalajälg?

- väljaprintitud perepilt vanaemale
- sinu seadmes olevad pildid
- eKoolis olevad hinded
- kõik digiseadmed, mis mul on

Digitaalne jalajälg koosneb kõikvõimalikust informatsioonist, mida inimene on elu jooksul enda kohta internetti maha jätnud. Digitaalset jalajälge liigitatakse aktiivseks ja passiivseks - aktiivne jälg on teie enda tekitatud ja passiivset tekitavad teie kohta teised, näiteks sõbrad ja kõikvõimalikud organisatsioonid. Passiivse jalajälje kohta on inimesel vähe kontrolli, aktiivset saab ise kujundada. Selle küsimuse all mõtleme digitaalset jalajälge konkreetsemaks ehk aktiivses vormis.)

2. Kui kauaks jäävad Internetti asjad, mida postitad?

- ei tea, sest internetist ei saa hästi asju eemaldada
- kuni iga aasta 31.12 kuupäevani
- nii kauaks kuni sa ise need kustutad
- niikauaks kuni sa parooli tead

Veebilehti ja sotsiaalmeediavõrgustikke haldavatel firmadel on tihti asutusesisesed reeglid, kui kaua kasutajate andmed alles hoitakse. On võimalik, et ka pärast failide või terve konto kustutamist hoitakse baasinformatsiooni kasutaja kohta alles. Samuti ei saa kunagi olla kindel, et keegi pole sellest teinud koopiat ja mujale salvestanud või üles laadinud.

3. Kuidas hoiaksid enda digitaalset jalajälge kontrolli all?

- jagan ainult sõprade andmeid
- kasutan pop-up reklaami blokeerijat
- ei lase endast telefoniga fotosid teha
- määrän, kes minu postitusi sotsiaalmeedias ei tohi näha

4. Mida võid võõra inimesega Internetis jagada?

- oma sõbra nime
- oma õe või venna fotot
- kus su vanemad töötavad
- mitte ühtegi neist

5. Arvutites ja nutitelefonides teen digikoristust, et...

- programmid töötaksid aeglasemalt
- säästa failide varundamisele kuluvat energiat
- hoida kõik enda dokumendid ja fotod alles
- näidata teistele oma süsteemsust

6. Kuidas vähendada kõige tõhusamalt enda e-jäätmete hulka?

- lammutan seadmed ära ja ehitan neist roboti
- viskan prügikasti kõik vanad seisvad seadmeid
- palun endale kinkida uue väiksema ekraaniga seadme
- **kasutan ühte seadet kauem**

Telefonide ja arvutite suur keskkonnajalajälg tuleb peamiselt nende tootmisest ja selleks kuluvatest materjalidest, mitte kasutusajal kuluvast elektrienergiast. Seega on kõige säästlikum kasutada vähem seadmeid ja ühte võimalikult pikka aega.

7. Mis oleks kõige säästvam tegu, mida teha enda vana töökorras telefoniga?

- **kinkida kasutamiseks kellelegi, kes seda vajab**
- visata pakendi prügikasti
- müüa juppidenä maha
- teha sellega teaduskatseid

8. Mis on neist kõige energiamahukam tegevus?

- messengeris 15 minutit vestlemine
- e-kirja saatmine
- **pooletunnise video HD kvaliteedis vaatamine**
- 5 pildi üles riputamine

Mida suurem on video osakaal rakenduses, seda suurem on ka selle rakenduse süsinikuheide. Interneti üks suurimaid energiatarbijaid ongi videopildi edastamine, eri hinnangutel tarbib kuni 80% võrgu andmemahust ära liikuv pilt.

9. Miks on oluline kaitsta paroolide ja ekraanilukuga enda seadmeid?

- **väheneb oht, et seadet kasutatakse halbade inimeste poolt**
- õpetaja ei saaks vaadata, mida ma seal teen
- et telefon ei läheks ise internetti
- et seadet paremini üles leida

10. Mida teed enne kui kingiksid oma vana töötava nutitelefonid kellelegi teisele?

- jätan pildid seadmesse alles
- jätan oma äpid seadmesse alles
- puhastan seadme andmetest
- ei logi ühestki kontost välja

11. Miks võtab e-kirja saatmine energiat?

- See läbib mitut serverit, ruuterit ja muud tehnikat
- See pakitakse enne saatmist kokku
- Arvutiekraanid võtavad palju elektrit
- Sest inimesed kirjutavad liiga suure kirjatüübiga kirju

12. Kuidas kasutada turvaliselt telefonis rakendusi?

- Annan ainult vajalikud juurdepääsuload
- Annan kõik ligipääsuload, mis ta küsib
- Panen kleebise kaamera silma ette
- Vaatan, et kirjeldus poleks Hiina keeles

13. Milline neist on kõige turvalisem seadmete ja kontode kaitsmise viis?

- Numbritest koosnev parool
- Tähtedest ja numbritest koosnev parool
- Ekraani musterlukk
- Biomeetriline isikutuvastus